

Dit opiniestuk verscheen op 20/01/2014 op De Redactie.be

Online te raadplegen op <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/opinieblog/opinie/1.1841472>

Gezocht: Een sterke mediaregulator!

Hilde Van den Bulck, Tom Evens en Karen Donders

CuttingEdge.be

De media besteedden de laatste dagen veel aandacht aan een mogelijke verdere concentratie van de eigendomsstructuren in het Vlaamse medialandschap. Kabelaar Telenet zou immers een voet tussen de deur willen krijgen bij televisiezenders VIER en VIJF. De dochter van Amerikaanse multinational Liberty Global zou bovendien 900 miljoen euro veil hebben voor het verkrijgen van de voetbalrechten op de Belgische Jupiler League en dit voor een periode van maar liefst 12 jaar. Een voetbalzender met de Pro League zou op tafel liggen. Dit alles leidt tot heel wat speculatie en ongerustheid, ook bij onze politici.

De speculatie voorbij

De aandacht voor dit specifieke geval is begrijpelijk. Een verstrengeling tussen Telenet en VIER/VIJF zou immers opnieuw (na de vrij recente overname van Concentra door Corelio) resulteren in flinke verschuivingen in het Vlaamse medialandschap. Toch moeten we oppassen dat we het debat niet reduceren tot speculaties en geruchten - soms zelfs niets meer dan roddels. De mogelijkheid van een verdere concentratiebeweging in de Vlaamse mediasector roept immers ook belangrijke en meer fundamentele vragen op over ons medialandschap en het belang van structureel pluralisme. Wij stellen ons alvast drie belangrijke vragen.

Ten eerste, welke zijn de grenzen aan mediaconcentratie in Vlaanderen en welke antwoorden kunnen bestaande regels en eventueel nieuwe regelgeving bieden? Uiteraard is Vlaanderen een kleine regio waarin mediagroepen, geconfronteerd met telkens nieuwe technologische en economische

veranderingen, op zoek gaan naar groeipolen, schaalvergroting en risicospreiding. Met uitzondering van de publieke omroep gaat het bovendien om commerciële bedrijven die dan ook in de eerste plaats een economische logica volgen. Tegelijk lijkt de Vlaamse mediasector stilaan af te stevenen op een bijzonder verregerende en dus verontrustende concentratie. We krijgen twee grote blokken, met De Persgroep, Roularta en VMMA aan één kant, en het Mediahuis, VIER/VIJF en dus eventueel Telenet aan de andere kant. Laten we bovendien niet vergeten dat het Mediahuis zelf het resultaat is van een recente concentratiebeweging tussen Corelio en Concentra.

De mogelijke gevolgen

Ondanks de schaalvoordelen die ze opleveren, hebben op het economische vlak concentratiebewegingen, die de competitie uithollen, ook gedocumenteerde negatieve gevolgen, waaronder hogere prijzen voor adverteerders en consumenten, dalende investeringen in innovatie en meer eenvormige mediaproducten. Kijken we naar het maatschappelijke belang van media, dan is een diversiteit aan stemmen en eigenaars onontbeerlijk voor de werking van een gezonde democratie en de deelname van iedere burger daaraan.

Deze potentieel nieuwste ronde in het concentratieverhaal van de Vlaamse media doet de vraag rijzen hoe ver het argument van economisch noodzakelijke schaalvergroting nog kan worden doorgetrokken vooraleer we de maatschappelijke nood aan een divers medialandschap niet alleen woordelijk tot uiting brengen, maar ook in daden erkennen. Hebben economische doelstellingen niet al te lang voorrang gekregen op het belang van pluralistische media? Willen we een markt waarin enkel de publieke omroep nog een garantie op enige structurele diversiteit biedt?

De ‘politiek’

Ten tweede, wat is de visie van politici in deze? We hebben het dan niet over hun reacties op de ‘waan van de dag’, maar hun meer fundamentele ideeën over de rol van de media. De fundamentele vraag hierbij is trouwens niet of politici bezorgd zijn over de concentratiebewegingen in de Vlaamse media, maar wat ze er aan denken te doen? Vlaanderen is één van de weinige regio’s/landen in Europa zonder specifieke regels met betrekking tot mediaconcentratie. Wat baten de vele ondersteuningsmechanismen voor de mediasector als een deel van de inhoud die publiek gefinancierd wordt, achter de muur van betaaltelevisie verdwijnt?

Want dat is een certitude: overal in Europa genereren distributeurs meer inkomsten door in toenemende mate in te zetten op betaaltelevisie. Een eventuele verstrengeling tussen VIER/VIJF en Telenet past in dergelijk plaatje, de eventuele aankoop van de rechten op de Jupiler League evenzeer.

De consument

Daarbij is het belangrijk te weten dat betaaltelevisie in kleine mediamarkten voor de consument veelal gelijk staat aan meer betalen voor talloze kanalen (waar hij waarschijnlijk niet naar kijkt), previewpakketten en, hopelijk – al kan men dat betwijfelen -, een beetje meer kwaliteit. Het is dus heel goed mogelijk dat de Vlaamse mediagebruiker van de toenemende concentratie in de Vlaamse mediasector vooral de kosten, en niet de baten draagt.

De Regulator

Ten derde, en dit is volgens ons het belangrijkste en helaas verwaarloosde punt van discussie, waar is de mediaregulator in discussies over mediaconcentratie? Inderdaad, de Vlaamse Regulator voor de Media schrijft jaarlijks een rapport over mediaconcentratie waarin ze wijst op mogelijk verontrustende tendenzen. Daarbij heeft ze trouwens de concentratie in het Vlaamse medialandschap op het vlak van commerciële televisie en van televisiedistributie alsook de gevolgen ervan lange tijd onderschat.

Maar wat gebeurt er vervolgens met al die rapporten? Niets. Noch de regulator, noch beleidsmakers lijken de verontrustende cijfers een echte aanleiding tot actie te vinden. De inertie van de regulator heeft in eerste instantie te maken met een ontbrekend wettelijk kader. Bovendien moet de regulator versterkt worden, vooral wat betreft haar bevoegdheden en de beschikbare middelen om marktonderzoek te doen. Bij iedere concentratiebeweging in de mediasector zou de Vlaamse Regulator voor de Media geconsulteerd moeten worden.

Minstens even belangrijk is dat de regulator, los van bijkomende bevoegdheden, moediger en ambitieuzer wordt. Ook al is het geen sinecure, ze moet wars van economische en politieke druk en 'met hand en tand', een pluralistisch en cultureel en economisch duurzaam media-ecosysteem verdedigen en helpen garanderen.

De volgende stap

Bijna los van de feitelijke uitkomst van de boven vermelde speculaties, moeten naar onze mening deze punten worden aangepakt. Op 17 februari 2014 roept mediaminister Lieten een nieuwe Staten Generaal van de Media samen. Hopelijk wordt het een moment om deze vragen ter tafel te brengen.

Prof. Dr. Karen Donders, docent Beleidsanalyse en European Media Markets, iMinds-SMIT, Vrije Universiteit Brussel

Dr. Tom Evens, senior onderzoeker iMinds-MICT, Universiteit Gent

Prof. Dr. Hilde Van den Bulck, docent Mediastructuren en –beleid, Universiteit Antwerpen